NS-wandeling Warnsborn

Arnhem-Oosterbeek-Wolfheze 11-19 km

Inleiding
Wandelnet heeft in samenwerking met de Nederlandse Spoorwegen een serie wandelingen van station naar station samengesteld. Deze NS-wandelingen volgen een deel van een Lange-Afstand-Wandelpad (LAW) of Streekpad (SP).
De route Warnsborn loopt samen met een deel van het Veluwe Zwerfpad (SP16, 357 km over de Veluwe). De wandeling begint op station Arnhem en slingert door de parken Sonsbeek en Zypendaal naar landgoed Warnsborn. Na **11 km** kom je langs station Oosterbeek. Na totaal **19 km** eindigt de route op station Wolfheze. Honden zijn aangelijnd toegestaan.
Veel wandelplezier!

Heen- en terugreis
Arnhem Centraal (begin route) is rechtstreeks per trein bereikbaar vanaf Utrecht/Schiphol/ Amsterdam, Nijmegen/'s-Hertogenbosch en Deventer/Zwolle. Halverwege kun je de route afbreken bij station Oosterbeek; hier vertrekken 2 treinen per uur naar Arnhem Centraal en naar Ede-Wageningen (op za-zo 1x per uur). Ook vanaf station Wolfheze (eindpunt van de route) rijden er 2 treinen per uur naar Arnhem Centraal en naar Ede-Wageningen (za-zo 1x per uur). Actuele vertrektijden: www.ns.nl/reisplanner

Horeca
Let op: *de openingstijden veranderen regelmatig. Check ze daarom vooraf op de betreffende site.*

- Station Arnhem: StationsHuiskamer (in stationshal aan centrumzijde); open ma t/m za 7-18: zo 9-18 uur.
- In Park Sonsbeek: Grand Café Aan de Beek (bij Nederlands Watermuseum), elke dag open van 10-17 uur; www.grandcafeaandebeek.nl
- 400 m verderop: Brasserie De Boerderij, elke dag open van 11-22 uur; https://brasseriedeboerderij.nl
- Naast hotel Groot Warnsborn: De Boskraam; alleen geopend tijdens mooie zomerweekenden op za+zo.
- Na 8,5 km: Restaurant Roadhouse, geopend wo t/m zo vanaf 11 uur; www.roadhousearnhem.nl
- In Wolfheze, aan het eind van de route: Stationswinkel, in voormalig stationsgebouw; open ma 13-18, di-vr 9-18, za 9-16 uur: zo dicht. Er is ook een snackbar; open di t/m vr 11-18, za-zo 13-20 uur.
- Tegenover station: Rest. en Pannenkoekenhuis De Tijd, geopend ma t/m vr vanaf 12 uur, za-zo vanaf 10 uur; www.restaurantdetijd.nl

Markering van de route
Deze route volgt de geel-rode markeringen van het Veluwe Zwerfpad. Markeringen staan op straatmeubilair zoals een hek, lantaarnpaal, verkeersbord of paal (van een verkeersbord). Er is vooral daar gemarkeerd waar twijfel over de juiste route kan ontstaan. Waar routebeschrijving en markering verschillen, volg je de markering. Tussentijdse veranderingen in het veld worden zo ondervangen. De markering wordt onderhouden door vrijwilligers van het Nivon.

Wandelnet
In ons land zijn circa 40 Lange-Afstand-Wandelpaden® (LAW's), in lengte variërend van 80 tot 725 km, beschreven en gemarkeerd. Alle activiteiten op het gebied van LAW's in Nederland worden gecoördineerd door Wandelnet. Naast het ontwikkelen en beheren van LAW's behartigt Wandelnet de belangen van alle recreatieve wandelaars op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Alle activiteiten worden ondersteund door ruim 900 vrijwilligers, verspreid door het hele land. Meer weten over de LAW's? www.wandelnet.nl

Meldpunt Routes
Markering weg? Blokkade op de route? Meld het ons: www.meldpuntroutes.nl

Routebeschrijving

Tip: *je kunt de route ook met je smartphone volgen. Download de app van Wandelnet in Google Play of de App Store. Zoek op routenaam en download thuis (wifi) de route. Zorg dat je telefoon is opgeladen en dat je locatiegegevens aanstaan.*

Je start aan de achterzijde van station Arnhem (Sonsbeekzijde), bereikbaar via de perrons en de voetbrug. Vanaf het station de weg via de oversteekplaats oversteken en linksaf. Je volgt de geel-rode markering van het Veluwe Zwerfpad. Eerste weg scherp rechtsaf, Bouriciusstraat. Deze aan de linkerkant vervolgen. Vóór een grasperk met kinderspeelplaats linksaf en schuin rechtdoor, Bouriciusstraat omlaag volgen. Zijpendaalseweg oversteken naar Bezoekerscentrum Molenplaats Sonsbeek.

1. Molenplaats Sonsbeek en Witte Watermolen
Molenplaats Sonsbeek is het informatiecentrum van de Arnhemse stadsparken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Het centrum exploiteert ook de naastgelegen 'Witte Watermolen', een waterradmolen uit

1470. Vroeger stonden op de Veluwe veel water-molens langs de beken. Ze werden gebruikt om koren te malen, maar ook om papier te maken. Het water dat de molens aandreef, kwam uit sprengen-beken, speciaal voor dit doel gegraven. De beken werden bekleed met klei of leem om ze waterdicht te maken. Het beekwater was kraakhelder: zeer geschikt voor het maken van wit papier.
Openingstijden: www.molenplaatssonsbeek.nl

Loop tussen het bezoekerscentrum en de Witte Watermolen door, langs een waterrad. Ga achter het gebouw schuin rechtsaf en volg het natuurpad langs de Molenbeek. Je loopt nu door Park Sonsbeek. Steek de beek over en passeer weer een waterrad. Daarna weer een brug over en rechtsaf. Rechtdoor lopen en de vijver aan je rechterhand houden.

2. Het Nederlands Watermuseum

Als je voor de eerste brug over de Molenbeek recht-door loopt, kom je bij het Nederlands Watermuseum (met brasserie): een interactief museum dat informeert over alle aspecten van zoet water in Nederland en daarbuiten. De verwachting is dat zoet water in de toekomst net zo kostbaar wordt als olie.
Het museum laat zien hoe ons rioleringsstelsel werkt, hoe mensen wereldwijd omgaan met water en hoe sluizen en gemalen een overstroming kunnen voor-komen. Het museum is sterk gericht op kinderen.
Openingstijden zie www.watermuseum.nl (Mk gratis).

Aan einde vijver de brug met de zwanen-ornamenten overgaan en het pad schuin naar links volgen. De kruising oversteken. Zijpaden negeren, langs een grote stenen bank, daarna rechtdoor blijven lopen met de Grote Vijver aan de linkerhand. Aan het eind van de Grote Vijver linksaf over een vlonder en direct daarna weer linksaf.
Let op: het Veluwe Zwerfpad splitst hier. Negeer de tak naar rechts van het Veluwe Zwerfpad (geel-rood) en die van het Maarten van Rossumpad richting Rheden (wit-rood gemarkeerd). Houd de vijver aan je linkerhand.

3. Park Sonsbeek

Park Sonsbeek is al bijna 250 jaar een lustoord. Het ligt op een unieke plek en vormt de overgang tussen de stad en het omliggende land. De eerste bewoners waren boeren en molenaars die in het midden van de 18de eeuw gezelschap kregen van de gegoede burgers die zich wilden terugtrekken in de natuur, hoofdzakelijk voor de jacht of de paardrijderskunst.
In de loop der tijd verrezen er landhuizen die voorzien waren van vele vensters, zodat de bewoners vanuit elke hoek naar buiten konden kijken. Tegenwoordig kan iedereen van de uitzichten genieten.

Passeer Brasserie de Boerderij en blijf langs de vijver lopen. Neem na een betonnen bruggetje, met gedenksteen van de 7de molen, het eerste pad rechtsaf. Een weg oversteken en Park Zijpendaal in. Aan het eind van het pad rechtsaf. Dit brede asfaltpad blijven volgen tot aan huis 'Zypendaal'.

4. Zypendaal

Huis Zypendaal werd tussen 1762 en 1764 gebouwd voor de Arnhemse stadssecretaris Hendrik Willem Brantsen en bleef tot begin van de vorige eeuw in bezit van de familie Brantsen. Het omringende park is in 1803 aangelegd door tuinarchitect Posth en in 1863 in gewijzigd door Petzold. In 1930 werd het kasteel aangekocht door de gemeente Arnhem. Inmiddels zijn huis en koetshuis gedeeltelijk in gebruik als kantoor van Geldersch Landschap & Kasteelen. De hoofdverdieping is met meubels en kunstvoorwerpen uit het voormalig Brantsen-bezit aangekleed. Zie ook www.glk.nl/landschap-kastelen/kastelen/huis-zypendaal (Mk gratis).

Na het huis een asfaltweg oversteken en naar de rechterkant van de parkeerplaats lopen. Daar een pad in langs een picknickbank. Je bent nu in park ‘Gulden Bodem’. Einde pad linksaf een asfaltweggetje in, volg deze weg met een bocht naar links en negeer daarna het 1e bospad aan de rechterzijde. Bij een haakse bocht naar links (bij rododendrons) ga je rechtsaf een pad in. Bij volgende kruising met pad schuin rechts. Aan de bosrand, bij een paden-viersprong, rechtdoor en daarna 1e pad links; een pad door de weilanden. Bij de huizen rechtdoor. Op kruising rechtsaf, voor het Shell station langs en steek de weg over via de oversteekplaats. Daarna direct rechtsaf achter bomen langs. Na 50m linksaf, tussen de huizen door. Rechtdoor langs sportvelden. Op viersprong rechtdoor. Na 200 m linksaf (Lijnbaan) en einde weg rechtsaf (Bakenbergseweg) via een grindpad langs de weg (links is een grote akker). Aan de bosrand linksaf, een onverharde weg in (bord Gelders Landschap).

Na ca. 200 m even kort links en dan weer rechts een beukenlaantje in. Aan einde op

splitsing linksaf, verderop een dalend pad. Beekbrug over en daarna rechtsaf, Je volgt nu een beekdalpad met de beek aan de rechterhand. Daarna 1e beekbrug negeren en via een 2e beekbrug rechtsaf. Einde pad linksaf. Vlak vóór een asfaltweg rechtsaf, een stijgend pad met een bocht naar rechts. Op vierspong linksaf. Asfaltweg oversteken en rechtdoor. Op scheve kruising linksaf via een grindweg (aan linkerhand een parkeerplaats). Rechtdoor en daarna 1e bospad linksaf. Einde pad rechtsaf, daarna bij viersprong rechstaf.

Bij viersprong rechtdoor, een naar links draaiend pad blijven volgen (zijpad rechts negeren bij keuzepunt T65). Bij driesprong links aanhouden,. Bij viersprong en bankje rechtdoor (vijver aan de rechterhand).

5. Landgoed Warnsborn

Warnsborn heeft verschillende eigenaren gekend, waaronder het St. Agnietenklooster uit Arnhem en de Arnhemse burgemeester. In 1929 was het in bezit van een exploitatiemaatschappij, die er vermoedelijk villa's op wilde bouwen. De regering heeft hier met een meerderheid van één stem een stokje voor gestoken (min. Ruijs de Beerenbrouck). Het terrein is toen verkocht aan het Geldersch Landschap. In de oorlog is Huis Warnsborn (hotel) afgebrand en vervangen door een nieuw gebouw.
Lichtenbeek en Vijverbeek waren oorspronkelijk één landgoed. Het werd doorsneden door de oude postweg richting Amsterdam. De naam Vijverbeek ontstond door de waterpartijen in dit gebied.

Direct na een brug linksaf, langs de beek. Rechts in het gras passeer je het kunstwerk Zinnevruchten (5 bronzen fantasiedieren of -vruchten door Pauline Becking (1996). Zijpaden negeren. Op splitsing rechts aanhouden, waar de beek naar links afwijkt (tussen de bomen zie je een wit hotel). Na hotel Groot Warnsborn (alleen toegankelijk voor hotelgasten, passanten zijn niet welkom) op de kruising rechtsaf en direct een kruising oversteken. Zijpaden negeren. Na ruim 350 m buigt de weg naar rechts; ga hier rechtdoor langs een woning met schuren (links) met direct daarna een weiland (ook links). Aan het eind rechtsaf, een brede bochtige zandweg volgen.

Neem het eerste pad linksaf. Vóór een brug-getje rechtsaf. Aan je linkerhand ligt een vijver. Aan het eind linksaf, zandweg (met weiland aan linkerhand). Op driesprong links aanhouden. Op kruising rechtdoor. Bij een vijver rechts aanhouden. Je loopt langs een witte woning via een grindweg. Aan het eind linksaf, asfaltweg. Op kruispunt met verkeerslichten de linker oversteekplaats volgen en daarna rechtdoor over een asfalt-fietspad langs de weg. Na circa 220 m linksaf door een klaphek.

Op kruising rechtdoor, een onverharde stijgende weg volgen met eerst een flauwe bocht naar rechts en gelijk daarna een flauwe bocht naar links. Ga na de volgende flauwe bocht naar links rechtsaf, een (sparren) boslaan omhoog. Aan het eind linksaf en na 20 m rechtsaf. Aan het eind rechtsaf. Vervolgens scherp linksaf, langs bouwland aan linkerhand. Na circa 70 m, op driesprong met bank, schuin rechts. Aan het eind van het bouwland: bij driesprong rechts aanhouden. Houd ook bij de (Airborne) begraafplaats rechts aan.

6. Airborne Begraafplaats

Op deze erebegraafplaats liggen 1754 Britse, Poolse en Nederlandse militairen begraven die sneuvelden tijdens de Slag om Arnhem (sept. 1944 tot april 1945). De Slag maakte deel uit van de geallieerde operatie 'Market Garden'. Britse, Amerikaanse en Poolse luchtlandingstroepen moesten de bruggen over de rivieren bezetten, van de grens met België tot Arnhem aan toe. Ondertussen zouden grondtroepen via de Veluwe doorstoten naar het Ruhrgebied, het industriële hart van Duitsland.
Naar verwachting zou de oorlog vóór kerst 1944 worden beëindigd. Maar de Duitse tegenstand bleek te sterk en er waren communicatieproblemen. De operatie mislukte.
Tijdens de oorlog werden veel bewoners verdreven uit hun huis. Bij thuiskomst, in juni 1945, wachtte hen een gebied vol veldgraven. Met vereende krachten voegden ze alle graven samen tot een groot ereveld: de Airborne Begraafplaats.
Het Airborne Museum (niet aan de route) informeert over de Slag om Arnhem (Utrechtseweg 232, Oosterbeek. www.airbornemuseum.nl

Volg de bocht naar links en naar rechts, langs een woning. Aan het eind de asfaltweg oversteken en meteen rechtsaf, een pad langs deze asfaltweg volgen, evenwijdig aan het spoor. Ga linksaf, de brug over het spoor over. *Hier, bij station Oosterbeek, kun je de route (na 11 km) afbreken. Natuurlijk kun je ook doorlopen naar station Wolfheze (nog 9 km).*

Ga rechtsaf, Nico Bovenweg en direct linksaf, Graaf van Rechterenweg. De bocht naar rechts volgen en daarna de lange rechte weg volgen (zijwegen negeren).
Aan het eind van de Graaf van Rechterenweg kruis je de Valkenburglaan. Ga rechtdoor over de halfverharde weg, langs witte slagboom "Gemeente Renkum" en rechtdoor.

Op de volgende kruisingen steeds rechtdoor lopen en bij kp S82 rechtsaf, een smal bospaadje in. Dit pad met knik naar links volgen. Einde linksaf. Bij vijfsprong tweede weg haaks rechtsaf en deze weg volgen. Je passeert kp S83 en kp S84. Asfaltweg kruisen en rechtdoor langs witte slagboom.

Bij kp S90 rechtdoor met medegebruik als ruiter-en MTB-pad, MTB-pad slaat rechtsaf. Bij de geel-zwarte grenspaal, schuin rechtsaf slaan (het pad loopt parallel met het MTB-pad). Bovenaan het pad bij kp R46 linksaf. Bij routepaal "Hoog Wolfheze" schuin linksaf. Uiteindelijk bereik je een diepgelegen beekbedding aan de linkerhand. Bij kp S91 rechtdoor en op splitsing rechts aanhouden. Bij de "duizendjarige den" linksaf en rechtsaf langs de beek aan de linkerhand.

Bij het parkeerterrein van het hotel (Fletcher Hotel) linksaf, asfaltweg op. Bij bordje 'Tennisbaan' linksaf, klinkerweg. Een asfaltweg kruisen en een bordje 'Natuurmonumenten Wolfheze' passeren. Op een splitsing rechts aanhouden, bospad.
Op viersprong rechtsaf, een dalend pad. Volg het pad tot een driesprong. Links aanhouden. Vóór een bruggetje linksaf.

7. Wodanseiken en de Wolfhezerbeek

De 450 jaar oude Wodanseiken van Wolfheze zijn uniek in ons land. De naam werd rond 1850 bedacht door de Oosterbeekse School van landschaps-schilders, waartoe onder andere Mauve en Mesdag behoorden. Deze schilders hadden een romantische kijk op het landschap. Ze legden de omgeving van Wolfheze met grillig gevormde eiken langs de Wolfhezer Beek en de omringende heide vaak op het doek vast.
De Wolfhezerbeek is een sprengenbeek: een met de hand gegraven beek. Langs de Wolfhezer- en Heelsumse beek stonden door waterkracht aangedreven koren- en papiermolens. In de bloeitijd van de papier-industrie, rond 1735, draaiden er acht papiermolens langs de beek. Omdat sprengenbeken een bijzonder fenomeen in ons land zijn - zowel qua cultuur als natuur - werkt Natuurmonumenten aan het herstel en behoud van de beken. Onderweg is het kwelwater waarmee de beek wordt gevoed, goed te zien.

Steeds rechtdoor lopen met de (droge) beek aan je rechterhand en een beboste helling aan de linkerhand. Op kruising (bij woning) rechtdoor.

8. Het Kousenhuisje

Op de plek van deze woning stond in 1756 al een boerderij 'het Kousenhuisje', waarvan de naam verwees naar de kousen van de psychiatrische inrichting Wolfheze die werden gewassen in de Wolfhezerbeek. In 1988 is de oude boerderij afgebrand en vervangen door de huidige woning (https://www.kousenhuisje.nl).

Je komt verderop op opener terrein met hoge wal (links) en beek (rechts). Je loopt recht op een houten bank van IVN ZW-Veluwezoom aan (kp R68). Rechtsaf brug en vlonder oversteken. Op driesprong op de heide rechtsaf. Door klaphek. Op driesprong kp 70 linksaf. Verderop links de trap op en rechtsaf door voetgangerssluis. Pad over het ecoduct (A50) volgen. Aan het einde van het ecoduct weer een voetgangerssluis door en smal dalend pad volgen.

9. Ecoduct Wofhezerheide en Laag Wolfheze

Het ecoduct is aangelegd om de versnippering te compenseren die ontstond door de aanleg van de A50 in 1973. Dankzij het ecoduct is het leefgebied van reptielen en amfibieën (kikkers en slangen) vergroot. In 2012 is er ook een wandelverbinding over het ecoduct gerealiseerd, zodat nu ook groot wild als reeën, herten en wilde zwijnen zich vrijer kan verplaatsen.
Laag Wolfheze kent een grote natuurlijke variatie: oude loofbomen, heide, beken en voormalige land-bouwgronden. Dat levert een rijke flora en fauna op.

Er leven zes reptielsoorten, waaronder de ringslang en de gladde slang. Kijk eens goed naar het talud langs het wandelpad; misschien zie je er wel een slang zonnebaden. Slangen verblijven graag op zulke open, zonnige plekken.
Grafheuvels tonen aan dat hier al duizenden jaren voor Christus mensen woonden. Maar ook eeuwen-oude karrensporen, wegen en verdedigingswallen verwijzen naar menselijke activiteit in vroeger tijden.

Op een viersprong linksaf en vervolgens op een splitsing rechts aanhouden. Waar het 'Klompenpad' naar links gaat, loop je recht-door. Op een viersprong rechtsaf. Je passeert een monumentale oude eik (aan linkerhand). Aan het eind links aanhouden en direct schuin rechtsaf. Asfaltweg schuin oversteken. Daarna linksaf; neem het linker pad van twee parallelle paden. Pad naar links negeren. Op splitsing schuin linksaf. Op een driesprong van bospaden linksaf. Ga op de asfaltweg rechtsaf, Balijeweg. Negeer weg naar links, Balijeweg vervolgen.

Waar de weg een bocht naar links maakt, ga je rechtdoor, een fietspad op. Eerste pad linksaf, een beukenlaan volgen. Aan het eind van deze laan linksaf, een fietspad op dat overgaat in een asfaltweggetje. Rechts ligt station Wolfheze.

Deel je ervaringen
en schrijf een review:
www.wandelnet.nl/wandelroute/130/Warnsborn/review

Alle gegevens in deze beschrijving en op de routekaart gelden onder voorbehoud van wijzigingen en eventuele drukfouten. De route en de beschrijving van deze NS-wandeling werden met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Wandelnet en NS aanvaarden echter geen verantwoordelijkheid voor schade die wandelaars op enigerlei wijze zouden kunnen ondervinden door gebruik te maken van deze routebeschrijving en/of kaart of door het wandelen van de route. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, publicatie op internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wandelnet.

Rev: 14/10/26